

Олександр Мельник

Торчин (Україна)

НАУКОВІ КОНТАКТИ МИКОЛИ КОВАЛЬСЬКОГО З УКРАЇНСЬКИМИ ДІАСПОРНИМИ ІСТОРИКАМИ У 1990-Х – НА ПОЧАТКУ 2000-Х РОКІВ

З початку 1990-х рр., коли відбувався процес відновлення державності України, спостерігалася активізація та розширення зв'язків з представниками української діаспори. Одним із тих, хто радо вітав подібні зміни, був доктор історичних наук, професор, Заслужений працівник науки і техніки України Микола Ковальський. Встановленню контактів останнього з діаспорними науковцями сприяло те, що за кордоном (у м. Денвері, США) проживала його тітка, Марія Ковальська-Биковська, а в Канадському інституті українських студій при Альбертському університеті працював колишній аспірант, нині директор Українського наукового інституту Гарвардського університету професор Сергій Плохій.

Найраніші свідчення про наукові контакти Миколи Ковальського з істориками української діаспори на Заході відносяться до 1990 р. Саме тоді могли відбутися безпосередні контакти вченого з директором Українського наукового інституту Гарвардського університету, професором Омеляном Прицаком, який у 1990–1996 рр. працював в Україні, був директором Інституту сходознавства ім. А.Ю. Кримського. У квітні 1990 р. в інтерв'ю одній дніпропетровській газеті О. Прицак вказував, що ще під час перебування в США добре знав про досягнення школи М. Ковальського.

Наукові зв'язки поєднували історика з організатором наукового життя у США та Канаді, Президентом УВАН Марком Антоновичем. Вони базувалися, насамперед, на обопільному зацікавленні спадщиною відомого українського історика, джерелознавця та археографа Володимира Антоновича, оскільки Марко Дмитрович

був онуком останнього, а Микола Павлович мав особливий інтерес до джерелознавства й археографії України. Одним із результатів взаємовідносин між ними було видання під редактуванням останнього і при фінансовій підтримці УВАН «Лекцій з джерелознавства» В. Антоновича.

Найбільш систематичними і плідними були наукові контакти М. Ковальського з Українським історичним товариством (США) і безпосередньо з його головою Любомиром Винарем. Спілкування двох учених, розпочате довкола журналу «Український історик», що видавало товариство, дало можливість перейти до співпраці в науково-організаційній та науково-видавничій площинах. Наприкінці 1995 р., внаслідок кількарічного листування М. Ковальського з Л. Винарем, було засновано Острозький осередок УІТ, започатковано співпрацю в різних напрямках наукового життя.

Під час листування з Л. Винарем розглядалися можливості публікації статей на шпальтах головного друкованого органу УІТ, плани спільної видавничої діяльності, оприлюднення лекційного курсу В. Антоновича з джерелознавства. Відбувався обмін науковою продукцією.

Співпраця велася також у напрямі організації наукових форумів, зокрема, конференцій «Велика Волинь у науковій спадщині й громадській діяльності М. Грушевського» (1996 р.) та конференції, присвяченої 100-річчю з дня народження О. Оглоблина і 35-річчю Українського історичного товариства.

Деякі організаційні моменти щодо функціонування Острозького осередку УІТ Микола Павлович листовно вирішував з відомим дослідником давньої історії, науковим секретарем товариства Олександром Домбровським.

У 1999–2000 рр. епізодичні наукові контакти зав'язалися у М. Ковальського з професором Гайдельберзького університету, дійсним членом УІТ Теодором Мацьківим. У листуванні згадується навіть про особисту зустріч двох науковців, яка могла відбутися у 1992 р., коли останній, вдруге відвідуючи Україну, зустрічався зі студентами і викладачами університетів Києва, Дніпропетровська та Полтави.

Відтак, починаючи з 1990-х рр. були започатковані тісні наукові контакти Миколи Ковальського з істориками української діаспори. У співпраці з ними вирішувалися питання дослідницького й організаційного характеру, спрямовані на розбудову історичної науки України.

Список основних джерел та літератури:

1. Атаманенко А. Листування Миколи Ковальського як джерело до вивчення історії Українського Історичного Товариства / А. Атаманенко // Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Історичні науки. – Острог : НаУОА, 2004. – Вип.4: На пошану проф. Миколи Павловича Ковальського.

2. Епістолярні джерела до історії утворення осередку УІТ в Острозі / [упорядники А. Атаманенко та В. Атаманенко] // Осягнення історії. Збірник наукових праць на пошану професора Миколи Павловича Ковальського з нагоди 70-річчя. – Острог ; Нью-Йорк, 1999.

3. Ковальський М. Осередок Українського Історичного Товариства в Острозі / М. Ковальський // Український історик. – 2000. – №1-3 (144-146).

4. Конопка Н. Микола Павлович Ковальський – керівник Осередку УІТ в Острозі / Н. Конопка // Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»] : Історичні науки. – Острог : НаУОА, 2010. – Вип.15.

5. Хеленюк А. Микола Павлович Ковальський та Любомир Винар (до питання взаємовідносин двох вчених) / А. Хеленюк // Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»] : Історичні науки. – Острог: НаУОА, 2008. – Вип.12.